

SERIE 75 jaar geleden

Van 12 september 1944 tot 3 maart 1945 liep de frontlijn van de Tweede Wereldoorlog dwars door Limburg. 'De Limburger' kijkt elke week terug op klein en groot nieuws van 75 jaar geleden.

**Bevrijd:
 Er werden deze week
 geen plaatsen bevrijd
 in Limburg.**

De hel van Hingen

624 bewoners telt de buurtschap Hingen, als in de winter van 1944 het front nadert. Tweeduizend evacués overspoelen het gehucht, dat maandenlang verschrikkingen moet doorstaan. Overleven tussen de kippen, granaatsplinters en fanatieke Duitsers in volgepropte huizen.

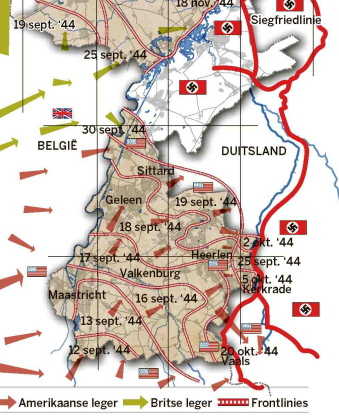
DOOR VIKKIE BARTHOLOMEUS

Z e kan hem nog horen roepen. „Ze hōbbe mich geraakt!“ De kleine Mia ziet vanachter een klein raampje van de boerderij haar oom Sjaak liggen, neergeschoten door een Duitse schutter. Hij is van het tabak gevallen, zijn benen bungelen in de beek. Voorzichtig was hij met de handkar al wat spulletjes naar huis gaan brengen, Echt was al bevrijd. Maar in Hingen vechten de Duitsers nog fanatiek. *Siegen oder sterben*. Ome Sjaak overleefde het schot niet; hij reageert al snel niet meer op wanhopig geroep van zijn familie. Het is te gevaarlijk om zijn lichaam te bergen. Dat gebeurt pas 's nachts; zijn benen zijn dan al vastgevroren in het water: Mia Jacobs-Graus – inmiddels 86 jaar – rilt als ze in gedachte terugziet hoe haar oom op een bed opgebaard werd terwijl de boerderij daerde van het oorlogsgeweld. „Eerlijk, het was een ramp. Dat blijft je altijd bij.“

Opmars
 Hingen krijgt het onevenredig zwaar te verduren in de strenge winter van 1944. Op 7 november valt het besluit om Echt te evacueren. De bewoners van het vlak bij gelegen Hingen mogen blijven. Waarom is tot op de dag van vandaag niet helemaal duidelijk. Als menselijk schild voor de Duitsers? Rond Hingen, Sint Joost en Montfort heeft de Duitse verdediging zich behoorlijk ingegraven om de opmars naar het bruggenhoofd tussen Roer en Maas te blokkeren. Ze zijn verbeterd, de Duitsers. Het zijn veelal *Fallschirm-*

Jäger, jonge geïndoctrineerde jongens die zich die winter onder de bevolking mengen en met een ware doodsvrees overvoeld met evacués, vaak familie of vage kennissen uit Echt en andere dorpen in de omgeving. De cijfers zijn onthutsend: de gemeenschap groeit plots van 624 naar 2802 personen, ondergebracht in 102 huizen. In sommige boerderijen bivakkeren meer dan vijftig mensen. Het is proppen en improviseren. Kippenhokken worden slaapkamers, zelfs het transformatorhuisje bij het gehucht wordt bewoond. De schaarse ruimte moet ook nog eens gedeeld worden met de Duitsers voor hun munitieopslag, gaarkeuken, slachthuis of uitkijposten.

Granaatslag
 René Rutten was destijds nog geen vijfjaar oud, toch heeft deze periode stevig indruk op hem gemaakt. Hij woont nog steeds in het ouderlijk huis waar hij de oorlog doormaakte. „Ze je waar dat tafeltje staat? Daar hebben we een granaatslag gehad.“ Zijn broer kreeg een scherf in de rug, zijn tante in haar bovenarm en een passant uit Susteren die een bord soep mee mocht eten verloor een stuk van zijn hand. „Die granaat sloeg zo diep te grond in dat we er niks meer van teruggevonden hebben.“ 37 mensen woonden in hun huis, exclusief de militairen. „En toch maakte je er het beste van. Je maakte geen ruzie. We hebben geen honger geleden. Maar de angsten? Verschrikkelijk.“
 Mia Jacobs-Graus: „Met oud en nieuw was er zo veel 'vuurwerk' in de lucht, ongelooft! En met Kerst-

mis wezen we naar het granaatvuur in de verte: kijk ze zijn weer een kerstboom voor de Franse aan het maken.“ René Rutten: „Na de oorlog dacht ik als klein *menke* dat sterren lichtkogels waren.“

Bietenkuil
 René Rutten bracht de oorlogsgeschiedenis van Hingen tot in detail in kaart; hij legde de oorlogsvaarten van tal van bewoners vast. Vele drama's speelden zich deze winter af, er vielen meerdere doden en tientallen gewonden. Zo zegt Wullem Beunen tegen zijn zoon als het granaatvuur verhevigt: *jong gank nae de sjoelkelder ich kōm auch zoe*. Seconden later wordt hij getroffen in de bietenkuil; hij laat zijn zwangere vrouw achter met tien kinderen. Vanaf 17 januari 1945 wordt de situatie penibiel als Hingen echt in de frontlinie komt te liggen. De *Tomies* komen er aan; operatie *Blackcock* vordert. Mia kan zich terugtrekkende soldaten herinneren. Wanhopig. „Wir sind zuhause, zei-

Pit Slangen kon maar een paar uur genieten van de vrijheid

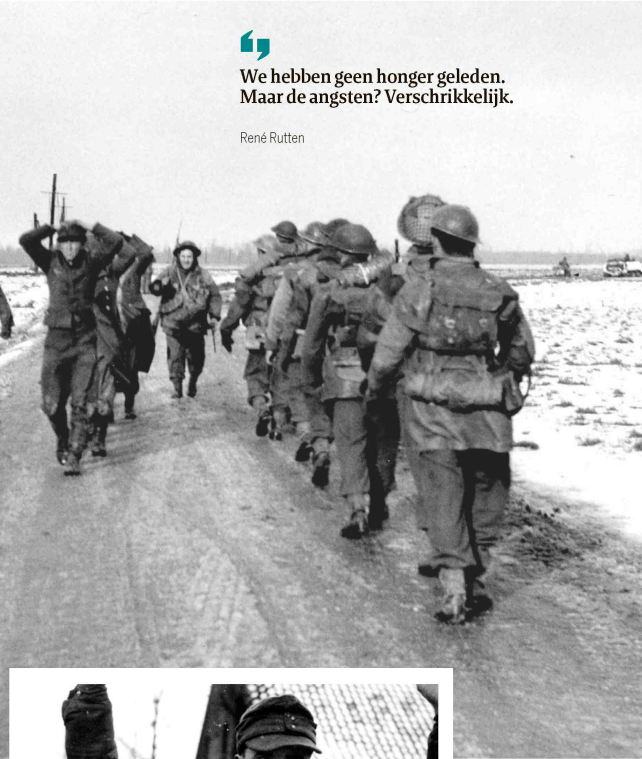
De bevrijding heeft een dramatisch verloop voor de familie Slangen uit Sleik. Het gezin met twaalf kinderen is geëvacueerd bij familie in Hingen, dat op 21 januari al deels bevrijd is. Oudste zoon Pit (29) gaat alvast door de linies heen om te kijken hoe de

toestand thuis is. Een bekende route; hij moet van de Duitsers met twee broers in Sleik 'sjanens': loopgraven graven. Veilig terug in Hingen stapt hij de keuken binnen en zegt: „mam begin de spullen maar te pakken want morgen kunnen we naar huis“. Op dat

moment wordt de keuken, waar vijftien mensen zijn, geraakt door een voltreffer. Pit staat nog in de deuropening, krijgt een granaatscherf in zijn keel en sterft. Zijn broer Matje krijgt zestien splinters in zijn lijf en ligt een jaar in het ziekenhuis.

“
 We hebben geen honger geleden.
 Maar de angsten? Verschrikkelijk.”

René Rutten

Duitsers geven zich over en worden via de Sint Joosterweg afgevoerd. Boven: ravage van de vlammenwerpers. FOTOS: IMPERIAL WAR MUSEUM

den ze. Zulke jonge jongens. Ze dachten dat ze in Duitsland waren, maar ze waren de grens nog niet over. Die stonden te janken.“
 Dag en nacht zijn er beschietingen over en weer; gewonden worden met kar en paard door de granaatregens heen naar het ziekenhuis in Roermond gebracht. Veel huizen in

nog altijd bang voor onweer.“ René Rutten: „Dit was echte oorlog.“
 Als het front in het Hingen stil komt te liggen, besluiten de geallieerden om vlammenwerpers in te zetten. Deze Crocodile tanks vuren ricksichtlos op huizen; schuilplaatsen worden stelselmatig uitgerookt. Met witte vlaggen gemaakt van onderbroeken of stoffen luiers proberen burgers te waarschuwen dat de schuilkeizers volgepropt zitten. Veel Duitsers geven zich over:
 Op 22 januari is het voorbij. Hingen is bevrijd. Het gehucht is een ravage; overal in het boerenland zijn zwarte kraters geslagen. De bevolking is getraumatiseerd. René Rutten: „En dan te bedenken dat Montfort in die dagen daarna nog veel zwaarder getroffen is. Een Duitse officier heeft naderhand gezegd: *Hingen und Sankt Joost dass war eine holle*.“

REAGEREN?
 vikkie.bartholomeus@delimburger.nl

75 JAAR BEVRIJDING

19 DECEMBER

Op honderd meter van de vrijheid doodgeschoten

TEGELEN – 13 jongens willen om 21.00 uur vanuit Tegelen de oversteek wagen naar de bevrijde Maasoever. Terwijl Arthur de Rooij en Joachim Driessen met hun kano halverwege zijn, staat Tommy Vorderman op een mijn. Tommy raakt gewond. Bij het licht van een lichtkogel openen de Duitsers het vuur. Het lichaam van Driessen wordt een maand later gevonden, De Rooij pas in juni 1945.

25 DECEMBER

Dodelijk luchtgevecht op eerste kerstdag

SITTARD – Het is eerste kerstdag als de Amerikaanse piloot Donald Emerson met zijn Mustang (bijnaam Fighting Donald Duck) terugkeert van een missie naar Duitsland. Dan duiken plotseling zes Focke Wulfs op van de Luftwaffe. Emerson vecht tot zijn munitie op is en wekt twee Duitse vliegtuigen naar te schieten. Als zijn kogels op zijn probeert hij te ontsnappen in de dichte bewoording boven Sittard, maar dan is het vliegtuig al geraakt door luchtafweergeschut. Emerson stort neer bij de Duistergats in Sittard. Hij ligt begraven op het kerkhof bij Margraten.

26 DECEMBER

Zware Duitse tegenaanval bij Susteren mislukt

SUSTEREN – De Duitsers hebben de Amerikanen in de tang bij Bastogne. De Duitsers willen een doorbraak forceren bij het rustige front in Susteren en zo via een tangbeweging aansluiten bij de troepen in de Ardennen en de geallieerden insluiten. Zuid-Limburg zou dan weer bezet zijn. De hevige aanval op twee kerstdag mislukt door verzet van Britse tanks. Ook in de Ardennen verliezen de Duitsers.

De moorden van majoor Ulrich Matthaeus

ROERMOND – Majoor Ulrich Matthaeus is woedend. Hij heeft alle Roermondse mannen tussen de zestien en zestig jaar opgeroepen zich te melden. Hij vertrouwt ze niet en is bang dat ze de Duitsers in de rug aanvallen nu de Britten aan de andere Maasoever staan. Er komen maar veertig mannen opdagen. Als later op tweede kerstdag elf onderduikers worden verraden, stelt de majoor een daad. Hij laat ze allemaal doodschieten zodat ze hun eigen graf hebben gevaren.

26 JANUARI 1945

Kraamvisite in de hel van Echt

Een overwonnen soldaat · HOLLANDSE HOOGTE

De pasgeboren Theo zal het nog niet doorhebben, maar hij is een bevrijdingskind: ter wereld gekomen in de nacht dat zijn stukje van Nederland werd bevrijd.

Theo werd gisteren geboren in de kelder onder een huis in het Limburgse Putbroek, waar zijn moeder haar toevlucht had gezocht. De afgelopen dagen is er in de omgeving **bijzonder zwaar gevochten** tussen de oprukkende Britten en geharde Duitse militairen die weigerden te capituleren.

De Duitsers hebben zich de afgelopen tijd ingegraven in de omgeving. Strijdleuzen die op de muren van huizen zijn gekalkt maken duidelijk wat er voor hen op het spel staat: "Denk aan de Heimat, denk aan Aken", of "De Führer beveelt, wij volgen".

“ Sankt Joost, dass war eine Hölle. “

Duitse militair

De buurschappen Het Hingen en Sint Joost werden een slagveld, waar om elk huis moest worden gevochten, vaak in man-tot-mangevechten. De weerstandsnesten van de Wehrmacht werden fel verdedigd met panzerfausten, sluipschutters, antitankgeschut en artilleriebeschietingen uit Duitsland.

De burgers in de dorpen stonden dag en nacht doodsangsten uit, ook omdat de Wehrmachtmilitairen zich tussen hen schuilhielden. Geregeld dreigden Britse manschappen handgranaten in kelders te gooien of vlammenwerpers in te zetten als zij zich niet overgaven.

In Sint Joost durfden Duitse militairen pas uit de kelder te komen toen een Nederlandse burger een veilige aftocht had bedongen bij de Britten. Daarna kwamen ze een voor een met de handen omhoog en lieten zich ontwapenen. "*Sankt Joost, dass war eine Hölle*", concludeerde een overwonnen militair.

Duitsers geven zich over bij Echt · HOLLANDSE HOOGTE

In Putbroek zag tiener Jan Meuwissen, oom van de pasgeboren Theo, gisterochtend "drie logge monsters" uit het nabijgelegen moeras komen. De tanks waarmee de Britse bevrijders het gehucht innemen.

Als de bevrijding een feit is, ontdekken de vluchtelingen hoe groot de schade in het gebied is: huizen zijn in brand gestoken of kapot geschoten, verwoeste tanks blokkeren de wegen, niemand heeft tijd gehad om de lichamen van omgekomen militairen te bergen. Ook verschillende dorpsgenoten zijn omgekomen, onder wie een baby met de moeder.

Theo heeft er in zijn schuilkelder geen weet van, en evenmin van de consternatie die hij veroorzaakt bij de Britten. "Ze zijn erg in hun schik", zegt Jan over het onverwachte kraambezoek dat een voor een de keldertrap afkomt. "In een mum van tijd ligt het kraambed vol met zeep, chocolade en sigaretten."

"Dit was ook voor hen het symbool van het begin van een nieuwe wereld."

Bron ooggetuigen:
<http://www.pejierlandj.nl/>